

FAMILIA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ ILUSTRATĂ

Anul I. 20 Iunie n. 1908. Nr. 13-14.

Abonamentul:
pentru

Austria și Ungaria:

Pe un an . . . 10 cor.

Pe 1/2 an . . . 5 cor.

Pentru România:

Pe un an . . . 12 Lei.

Redacția și Admin.:

V. Strada
Budapesta, Csáky 23.

Proprietar-editor:

LUCIAN BOLCAȘ

SUMARUL:

Convorbiri cu cetitorii.

Concursul nostru literar.

Ioan Slavici: Puișorii. (Nuvelă).

Elena Voronea: Melancolie. (Versuri).

Ion Bârsanul: Odrasla. (Schiță).

Humus: Inchinare. Amintire. (Versuri).

V. E. Moldovan: Pe lacul Erie. (Versuri).

* * * Cînd a fi dreptate... (Schiță).

Concursul literar:

* * , Ghică Vodă.

* * * Ce e Românul?... (Versuri).

Logodne. -- Petrecri. -- Posta redacției. --
Dezlegarea giciturilor. -- Gicituri.

ILUSTRĂȚII:

„Familia Română“. — Un han pe vîrf de deal
(cap de pagină), de P. Bulgăraș. — O păreche
tineră la plimbare pe lingă uluci (cap de pag.),
de A. Duma. — „Portița Bisericii“, de A.
Duma. — Patru tablouri din Năsăud.

Convorbiri cu cetitorii.

Oare cari întirzieri în aparița revistei nu s'au putut înlătura în timpul din urmă. Cetitorii, cari văd străduințele noastre, dar înțeleg și greutățile cu câte luptăm, vor ierta după ce vor ști, că am fost deținut pe neașteptate și pus în închisoarea ordinară din Kőbánya (Baia de piatră a Peștei) alături de ucigașii dela Dános, — iar scăpînd de-acolo a trebuit să plec numai decît fiind chemat la deprindere de arme, pentru a putea apăra în vreme de nevoie această iubită patrie, ai cărei oblăduitori acum de zece ani și mai bine nu au pentru mine decît sarcini, șicane și pedepse.

Bistrița, Iunie 1908.

Lucian Bolcaș.

Concursul nostru literar.

În numărul de față încheiem publicarea lucrărilor admise la premiile II, de 30 coroane pentru o poezie și III și IV de câte 20 coroane fiecare pentru câte o poezie sau schiță. Au fost admise la această parte a concursului:

„Spre Ideal“ (versuri în nr. 4), „Gîba pescarului“ (proză în nr. 5—12), „Tristia“ (versuri în nr. 6), „Pribeagul și speranța“ (versuri în nr. 6), „Din viața unui om“ (proză în nr. 7), „Alt drum“ (proză în nr. 8—9), „Lelea Tatiana“ (proză în nr. 8—9), „Dragostea cea dintîi“ (proză în nr. 8—9), „Scrisoare“ (proză în nr. 10), „Epistole“ (proză în nr. 10), „Muzică, Amor, Poezie“ (versuri în nr. 11—12), „Ce e Românul“ (versuri în nr. 13—14).

„Inima pîrdalnică“ publicată în nr. 7 avîndu-se în vedere subiectul ei istoric, a trebuit să fie admisă la premiul I.

Invităm pe cetitorii noștri a-și da părerea asupra scrierilor admise la premiile II, III, IV. Notăm, că numai voturile abonaților sau ale colaboratorilor, pe cari îi socotim ca abonați, vor putea fi luate în samă.

Votările să se trimită pe câte-o cartă postală, sau și sub plic; dar' și într'un caz și în altul, cartea, sau hîrtia pe care vor fi scrise să nu cuprindă nici o altă comunicare, pentru a nu ni-să pricinui încurcături.

Și anume, să va vota după formula următoare:

„Aflu de potrivit a să da premiul II, de 30 coroane următoarei poezii : . . (În înțelesul concursului numai poeziile sunt admise la acest premiu.)

„Pemiile III și IV de câte 20—20 coroane aflu de potrivit să se dea schițelor (sau poeziilor) următoare : . .

La aceste două premii voturile să pot da și numai pentru schițe, sau numai pentru poezii.

Voturile să ni-să trimită până la 20 Iulie st. n. Punem acest termen pentru a nu provoca o votare pripită și pentru ca să fie timp pentru a să receti scrierile admise la concurs.

Văzînd rezultatul foarte bogat al concursului nostru literar am avea o mîngăere și o bucurie dacă ni-ar fi cu putință să sporim premiile pentru a putea răsplăti pe mai mulți dintre concurenți. Dar' perderile, pe cari le-am avut și le vom mai avea cu susținerea revistei în prima jumătate de an, impunîndu-ne, chiar în interesul viitorului revistei, cele mai extreme economii, nu mai putem să luăm asupra noastră nici sarcina de a spori premiile, după cum am dorî.

Dacă s'ar afla, totuși vre-un mecenat, care să ne pună la dispoziție încă un premiu — ne-am bucura noi și s'ar bucura concurenții.

Avînd în vedere genul lucrărilor admise la concurs, credem, că ar fi de cuviință a să da încă un premiu de 30 coroane pentru o schiță, alături de unul de 30 coroane pe lingă o poezie, după cum este fixat. Suma necesară ar fi să ni-să trimită până la 20 Iunie n.

Dăruitorului, dacă s'ar afla, i-am recunoaște dreptul de a alege piesa, pe care o află vrednică de premiat, sau va binevoi a ne lăsa această sarcină nouă.

Plebiscitul cetitorilor să va da, deci, strict conform condițiilor anunțate dela început pentru premiile II, III, IV fără considerare dacă să va mai adaogă încă un premiu sau nu.

Poemul „Povestea fericirii“ a fost revocat din partea autorului, care dorește acum să-i facă unele schimbări, mai înainte de a-l da în publicitate.

Vom urma de aci înainte cu publicarea lucrărilor pentru premiul I de 100 coroane.

Un han pe vîrf de deal, de Petre Bulgăraș.

Puișorii.

— NOVELĂ —

(Urmare și sfîrșit).

Eu nu ți-am zis să pleci, nici nu ți-am făcut nimic, ca să nu mai poți sta, — zise el îndărătnicit. Du-te, dacă ești încăpățînată, dar copilele nu ți-le dau, și o să vii iar cînd îți va fi dor de ele.

Zoița rămase cîtva timp uitîndu-se la el.

»Costică, — grăi dînsa, — tot ai prea multă inimă, ca să-ți chinuești copiii despărțindu-i de mama lor.«

»N'am nici eu, dacă n'ai tu, ca să stai cu ele«, — răspunse el.

»Nu mai pot, Costică, — nu mai pot, și tu știi chiar mai bine decît mine, de ce nu mai pot, — în-timpină dînsa cuprinsă de desnădăjduire, — și mi-ar fi scîrbă de mine însumi, dac'ași mai putea. Mai bine le strîng de gît decît să le las în casa unui om, care le strică prin purtările lui și inima, și mintea, și, dacă le iubești prea puțin pentru-ca să mi-le dai, are Barbu Călnișteanu și destulă iubire, și destulă trecere, ca să-și iee cu puterea nepoatele dela un om ca tine, în care n'a mai rămas nimic bun.«

El să uită la dînsa oare-cum speriat și făcî o mișcare, — par'că era gata s'o lovească.

»Dă! — îi zise ea pe șoptite. Asta e ceea-ce voiesc: cu cît mai tare vei lovi, cu atît mai ușor îmi va fi să-mi iau copilele dela tine, cu atît mai virtos va ieși la iveală, că nu poate să rămie o femeie cum să cade sub același acoperemînt cu tine!«

El stetea umilit și cuprins de mirare în fața ei: n'ar fi crezut, că poate dînsa să fie atît de îndrăzneată, nici că el însuși poate să audă vorbe atît de grele și să nu-și peardă sărta.

»Băgă de seamă, că mergi prea departe«, îi zise el.

»Prea departe, — răspunse ea, — nu să poate

merge față cu un om, care e spaima celor ce-l iubesc fiind-că numai pentru plăcerile sale trăiește. Nu ți-e destul, că mi-ai stricat viața pentru-că te-am iubit, nu ți-e destul, c'ai amărit viața părinților tei și a părinților mei, care de-aseenea te-au iubit, ci vrei să-ți mai nenorocesci și copiii, de a cărora iubire te-ai făcut nevrednic.«

El îi întoarse spatele, își încinse sabia, își luă chipiul și plecă.

»O să vedem, — grăi ieșind pe ușă, — dacă Barbu Călnișteanu ori Costică Bălaș are mai multă putere!«

Abia acum își dete Zoița seamă despre ceea-ce făcuse, și ea începî să tremure.

O luptă între doi oameni îndărătnici, unul tatăl, iar celalalt soțul ei!

— Nu! — Destul le 'ntunecase părinților ei viața: nu putea să le-o mai facă și aceasta.

Și-a luat, ce-i drept, peste puțin copilele și s'a dus la mama ei, dar numai ca de obicei, spuindu-i loanei să fie toate gata pe cînd să va întoarce ea acasă.

Ori-și-cît de tare iar fi fost însă hotărîrea, îi era prea șubred trupul, ca să mai poată îndura suferințele, și Cocoana Smaranda s'a speriat cînd a văzut-o.

»Ce este!?, — o 'ntrebă cuprinsă de viuă îngrijare. S'a întimplat iar ceva?«

»Nimic, mamă, — răspunse ea. Nu prea am, precum știi, poftă de mîncare, nu prea pot să dorm, și-mi vin, precum știi, cîte odată sfîrșeli. Azi-măne mai rău decît de obicei și mă simt istovită, dar o să-mi treacă.«

»De trecut o să-ți treacă, — grăi mama ei, — dar n'ai să te lași.«

O luă dar și-o trase pe la tîmple și pe gît și pe

brațe și-i făcù un ceaiu, ca s'o treacă sudorile, căci o luase cu frig și 'n urmă o ajunseră ferbințelile. Nu Așa nu putea s'o lase: trebuia s'o culce și s'o acopere bine, ca ceaiul să-și facă efectul.

Și l'a și făcut, dar ea să simția încă mai istovită și Barbu Câlnișteanu odată cu capul n'ar fi lăsat'o să se ducă acasă în starea, în care să afla.

»O să te duci sănătoasă, — zicea el, — așa însă nu te las«.

»Dar să-i trimitem vorbă, ca nu cum-va se-'și inchipuiască altceva«, — întimpină ea îngrijată.

»O să-i trimitem și vorbă și-o să-i ducă și copiii, — grăi bătrînul. E acolo Ioana și o să poarte grijă de ei. Poate, dacă vrea, să ți-i trimită iar aici, dar fără de voia lui n'am să-i opresc«.

Așa au făcut, deși Tica și Rica nu voiau cu nici un preț să se despartă de mama lor, iar Zoițica să simțea par'că i-se rup fășii de carne din trup cînd să despărțea de ele.

Grea i-a fost Zoițichii noaptea și urită, cu cît trebuia să-și deie silința de a să arăta par'că să simte foarte bine și liniștită, ca să nu mîhnească pe mama ei, care tresărea mereu și-o 'ntreba, dacă să simte ori nu mai bine. Mai ușoară nu i-a fost dar nici ziua următoare. Nici vorbă nu putea fi să se întoarcă la copiii ei, și-i aștepta uitîndu-să mereu spre ușă și tresărind de cîte-ori auzia vre-un zgomot afară.

A trecut însă ziua și a sosit seara fără ca să-și fi putut vedea fetițele: noaptea a doua i-a fost dar și mai grea.

Era peste puțință s'o ducă și mai departe așa: nu mai putea să fie bolnavă; trebuia să-și adune toate puterile și să se facă sănătoasă, ca să se ducă la fetițele ei.

»Trimitem după ele, — îi zise Cocoana Smaranda care-i înțelegea focul.

»Nu, — răspunse Zoițica, — mă simt mai bine, de tot bine și-o să mă simt și mai bine după-ce mă voiu afla acasă«.

S'a dus cu mama ei, care nu putea s'o lase singură, și a sosit numai ea știa cum, dar a găsit pe Ioana singură.

»Dar fetițele unde sunt?« — întrebă Cocoana Smaranda.

»Le-a dus, — răspunse Ioana, — Coconașul, încă ieri după amiază-zî«.

»Unde?«, — întrebă mama și bunica de-odată. Ioana dete din umeri. Știa, unde le-a dus, dar îi era greu să li-o spună aceasta.

»Uită, le-a dus, — grăi dînsa. Zice, că trebuia să-și caute pe cineva, care să-i poarte grijă de copiii...«

»Copiii mei în purtarea de grijă a unei femei care nu poate să fie decît o ticăloasă!, — exclamă Zoițica, răzimîndu-să de mama ei. Ah, ce lume! Umblă prin mijlocul ei omul, care a mai făcut'o și aceasta, și toți stau de vorbă cu el par'că nimic nu sa'r fi întîmplat și nimeni nu-l scuipă în față, nimeni nu-l ia la goană, nimeni nu-'și întoarce cu scîrbă fața dela dînsul. Haid, mamă, să ieșim din casa aceasta, c'a căzut blestem pe ea cînd mi-ai dat'o de zestre!«

VI.

Sunt frumoase zilele de toamnă, cînd flutură 'n lungi fîșii păienjenșul prin văzduhul limpede și adierea cea mai ușoară scutură frunze 'ngălbenite: să umbli mereu, să mergi și tot să te duci prin mijlocul lumii cuprinse de o senină întristare. Încă mai frumoase sunt însă serile liniștite și răcoroase: să tot stai și să privești la cerul aproape negru de senin și să te miri și de lună, și de stele, care vin încet răsărind și încet să ridică și rînd pe rînd apun.

Veliuța era 'ntinsă pe iarba sub nucul cel mare. Cocoana Smaranda ședea pe ea cu Tica și cu Rica, acum fete mai cu minte, trecute de cinci ani, amîndouă frumoase, ținute 'n mare curățenie și îmbrăcate cu deosebită îngrijire, ca două păpușele. Petrecuseră ziua la bunica lor, iar acum, seara, așteptau să vie fata, ca să le iee și să le ducă acasă.

Le arăta bunica și calea robilor, și una cîte una, și adunate cîte mai multe la un loc stelele cu scînteiere mai viuă și le spunea povești frumoase despre ele cum e cea cu »Două stele logostele«.

»Dar steaua mamei care e?«, — întrebă Tica.

»Nu e, fata mea, nici una, — îi răspunse bunica; — aceea, care a fost a ei, a căzut demult«.

»Nu, — grăi Rica, — tata zice, că mama s'a dus drept la Dumnezeu și e acolo, unde vedem pe cer cea mai luminoasă dintre toate stelele«.

Cocoana Smaranda începù iar să plîngă.

»Săracul de el! — își zise. — Prea tîrziu a ajuns să-și dea seamă, ce-a avut și cea pierdut«.

Prea tîrziu!

Zadarnică îi era prea tîrzia cîință.

Umbla cu ochii plecați și trăia numai pentru copiii lui; lumea le uitase toate și le iertese; nu să putea ierta însă el însuși pe sine și zadarnice îi erau silințele de a cîștiga iubirea copiilor săi, care să uitau toate serile la cer și căutau pe el cea mai luminoasă dintre stele zicîndu-și, »Cum ea ne-a iubit, așa avem să ne iubim și noi copiii!...«

Florin Pleșuș

O păreche tineră la plimbare pe lângă uluci, de A. Duma.

Melancolie.

De sus din 'nălțime spre 'ntinse depărtări
Privirea mi-se 'ndreaptă, să odichnește în zări,
Pe culmea albăstrie din cuibu-ne iubit
În vesela grădină, din mîndrul răsărit.

Privirea mi s'ațintește sub bolta de azur,
Cu lăcomia 'n suflet aș vrea totul să fur,
Să am sub ochi, în mine aș vrea totul să prind.
Oraș, păduri, ființe, întinsul să-'l cuprind.

Urzite, zăresc sate, cîmpii sub culmi în fund,
Prin negurie ceață, ce nu pot să pătrund
Albastră 'n jos să lasă u cerului perdea
Învăluind sub pînza! — frumoasă țara mea.

Din sufletu-mi resare un neînțeles oftat
Privinl ca 'n înscrare tabloul depărtat
Ce ne'npăcat îl lasă pe suflet și stingher,
El ce vroia să știe prin fie ce ungher.

Deosebirea numai rezidă în oftat:
Știință cere unul, altul plăceri, păcat.
Să nu aducem daune, în noi ne resemnăm,
Credința noastră cere ca pururi să oftăm.

Elena Voronea.

Privesc de noi aproape, spre verdea cel viu,
Spre dealuri, cîmpi, pădure, ce îndelung le știu...
Pe coastă văd cireada ce paște 'ntre stejari,
Mai încolo castelul cu turnurile mari.

E doară-o plăcere să sorbi în viu tablou,
Natura înverzită, născîndu-se din nou...
„Dar îl lipsește farmecul celui îndepărtat“
Răspunde iar din suflet suspinu 'ndurerat...

Știință, ah știință, nestinsa lăcomie,
De dorul tău pierdut'am noi raiul pe vecie
Și azi ne sfășii pieptul, și 'nveci ne-'i otrăvi,
Cu ghimpul tău în suflet, cea mai senină zi?

Și astfel merge 'ntr'una, degeaba 'nvinuim...
Păcatul și durerea din veci îl moștenim.
Împins de dor e omul, în spre necunoscut
Prin el căzută Eva, prin el ne-am conceput.

Inchinare.

*Tăcuți și tainici stați în noapte
Voi brazi, bătrini nemîngăiați,
În haină tristă de 'ntunerec,
Cu brațe mute — vă rugați.*

*Făclia nopții să aprinde
Și raze din văzduhuri cad,
Să piară palide 'n mireasma —
În vraja codrului de brad.*

*Și 'n taina nopții să înalță
Cântare de priveghitori,
Izvoru-și cântă imnul veșnic,
Plecate plîng frumoase flori.*

*Biserica-i aici; — tu suflet,
Pribeag sfios, te simt cum vini:
Îți lăpezi patimile toate,
Îți pleci genunchii și te închini.*

Humus.

Odrasla.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
— Schiță —

Dincă Brădescu, trimisul paznicului județ dela Mileov, lăsă gazeta să-i cadă din mână, și rămase cu privirea ațintită, oarecum acățată în golul plutitor din iatac. Ciasornicul număra fără preget secunde, și de undeva de prin odăi, rîsul argintiu al celor două copile, răzbătea ca un răsunet slab. Capul cărunțit, încet-încet scoborî mai jos, și să propti în piept, cu milcoma clătinare a unei bărci lovindu-să de țerm. O înduișoare lină lărgise, par'că dintr'odată golul dimprejur, încît Dincă Brădescu, avu încredințarea că să află într'un loc străin și depărtat.

Acum privea în jos, și albul gazetei îi amintea stăruitor aceleași rînduri cetite adineaori. Din rîndurile acelea răsărise vestea care l-a pus pe gînduri.

Iată că rodul dragostei din tinerețe, copilul său și al celei părăsite, să făcuse mare, și acum își luase „licența în drept“.

Negreșit că e copilul său. Nu poate fi altul. Așa dar nici singele neamului nu să dezminția. Copilul era de bună seamă isteț: știa de pe acum să biruiască.

Această bănuială învioră dintr'odată pe omul ajuns asigurat în sfîrșit în privința celor mai temeinice trebuințe ale vieții. Și tocmai nu-i mai lipsiau decît bucurii de acestea, care nu-ți cer nimic, și nu-ți iau nimic.

Deodată însă o răceală de moarte i-să strecură ghețoasă între spete. Și o teamă, aproape o preștiință a primejdiei, îl ridică drept în sus. Indată apoi căzî la loc, și-și îngropă fruntea în palme. Iși simți genele umede și sufletul frămîntat de o turburare neputincioasă. Apoi să liniști și începî să cugete cu îndărătnicie la toată această întîmplare.

Negreșit că băiatul acela, acuma om în toată firea, și desigur stăpîn pe taina veche a nașterii lui, ar putea să vie, ar putea să puie piciorul în prag. Și atunci... Dar amîndouă fetele sunt de măritat! Dar zestre, care nu prea să ajunge! Atunci, fericirea unei întregi familii va trebui să se prăbușească.

Și ce fericit alergase Dincă Brădescu, acum douăzeci de ani. Fericit și mîndru ca un biruitor, alergase dînsul ca să îndeplinească formele prin care să recunoștea părinte! Ah, aci a fost greșala.

Dar cînd au trecut cei douăzeci de ani? La gîndul acesta, Dincă Brădescu, să ridică fără sine într'un cot, și să privi lung în oglindă. „Au trecut douăzeci de ani!“ Pare-că abia acum își dă seama de schimbarea desăvîrșită a întregii lui înfățișări. Și ca moleșit de o prea mare întristare, lunecă domol în acelaș loc de unde să ridicase, și să grămădi, cu capul în piept, într'un oftat prelung.

Atunci și aripa de gazetă, cum atîrna să cadă,

fugî în jos, închizîndu-se dela sine, cu un fomet domol, întocmai ca un alt oftat.

Cumplită greșală a făcut Dincă Brădescu acum douăzeci de ani! Ce e drept că și-o dat mai pe urmă seama de toate urmările. Nici vorbă că și-a dat seama. De aceea, pe urmă, după-ce s'a însurat cu văduva bogată, respectabila soție de astăzi, n'a mai stat mult pe gînduri. Trebuia, măcar în parte, să dreagă ce stricase. De grabă a și tras la stînga o părțioară din zestrea văduvei, ca să asigure celei părăsite un trai mai de lume, și s'a grăbit să se înstrăineze.

Da, acum își aduce bine aminte de ce luase ca-lea pribejiei îndată după cununie. A stat, mult acolo, departe. Pe urmă cînd, s'a întors, ca însuși numele de familie să aibă altă înfățișare, nu și-a mai zis Dincă Brădescu, ci Brădescu D. Putna.

Și acum iată că neplăcerile, de care s'a ferit, să ivesc. Dincu Brădescu simte bine că toată liniștea i-a perit. Banu, încă nu i-a perit. Și cu luare aminte, ca spre un tainic sfat lăuntric, liniștitor și hotărît, pe care trebuie să-l asculte, Brădescu își înclină capul, și-și aplecă urechea. Stătu întii nemișcat, apoi moțâl împăcat și mulțumit, cu zimbetul oamenilor obișnuiți să înfrunte multe primejdii.

Totuși nu să încredea în sfatul acela. Cugetul că băiatul său ar putea să fie destul de isteț, și să-l biruiască, îl neliniștea. Simțea bine că o luptă pe nevăzute, va trebui să înceapă. În seara aceea să culcă tîrziu și adormi până la ziua. Dimineața să repezi pe la tribunal unde avea ceva treabă. Cînd, pe cheiul gîrlei i-să părû că un tînar sărăcăcios, s'a oprit și-l privește cu luare aminte. Simți un fior din creștet până în tălpi. După-ce merse o bucată bună, cu mînilor înfundate în buzunări, la o cotitură privi îndărăt. Tînarul însă nu să mai vedea.

La prînz, cînd eșea dela Kosman, unde luase un aperitio, în tovărășia bancherului Hagi-Pandele, să izbi piept în piept de alt tînar. Par'că sămăna cu cel de dimineața, Din pricina asta domnu Dincă rămase foarte tulburat. Aseară doamna Brădescu îl întrebă că de ce vine atît de abătut.

— Guvernul, frate... Nu ți-am spus? E pe ducă... Ne prăpădește opoziția.

Seara, după ceai, în liniștea căminului, cînd cele două fete veniră ca de obicei de i-să lăsară pe genunchi, ca să-l giugiulească, alintîndu-se, domnu Dincă simți că nu mai are călduroasa dragoste de altădată,

Iar cea mare dintre fete, Talița, strigă numai decît:

— Mamicule dragă, dar p'apa e supărat pe noi. Inchipuește-ți că n'a mai cumpărat bomboane.

Domnu Dincă ar fi vrut să rîdă, să facă haz, tocmai pentru-că avea de ce le năcăji, dar inima i-să strînse:

— Lăsa-ți-mă și voi; mi-i capul greu de cîte am de făcut...

Să ridică, și să îndepărtă pripit, încuindu-să în iatacul unde de obicei să credea că cercetează „proiectele depuse“.

Acî nu-l supăra nimeni. Să primblă mult, cu mînilor la spate.

— Brădescu, Brădescu... El trebuie să fie. Cornel Brădescu. Odrasla mea, și nenorocirea mea.

Ce mai vrea cu mine? De ce mă urmărește? Ce vrea să-mi spue? Negreșit că vrea bani. A, dar poate că vrea să mă și amenințe. Să poftească. Tocmai asta ar fi de dorit...

Încă odată își aminti domnu Dincă de sfatul tainic și liniștitor. Iar acum sfatul i-să părû năzdrăvan.

— Da, da, ar fi de dorit. Chiar trebuie pus la cale așa ceva. Bare-mi să-l înfund la Văcărești, și să isprăvesc... Trebuie să isprăvesc...

Peste puțin domnu Dincă lăsă vorbă acasă că merge în oraș, unde are întîlnire cu deputatul de Ialomița, Vlahopol. Scoborî scările și urcă într'o birje.

— Strada Furiilor, birjar!

— Da, conașule.

În strada Furiilor, la o casă măreață ca înfățișare, domnul Dincă sări jos. După-ce sui scările, în-trebă de procurorul Codrescu. Procurorul tocmai sosise. Dar ce noroc orb să-l aibă și prieten. Pe urmă, ori-cum, e omul care cunoaște prea bine de unde ar putea să-i vie cîndva un sprijin bun.

Procurorul îl primî vesel, și să îmbrățișară aproape topiți de prea multa duiosie. Nu să văzuseră de demult. Și cum pătrunseră în salonul răcoros, Codrescu făcî o mișcare largă, arătînd pe cineva care tocmai să ridicase de pe scaun, și părea un vechiu obișnuit al casei:

— Domnule Dincă, o bucurie: îți recomand pe fiul dumitale!...

Domnul Dincă bleojdi ochii, ducîndu-și înainte palmele rășchirate, ca spre o vedenie înfricoșată, și căzî pe spate, înțepenit dintr'odată.

Ion Bărganul.

Două tablouri din Năsăud.

Amintire.

BCU Cluj / Biblioteca Municipală Cluj

— Dedicăție. —

*Un cântec zmulș din duișia vremii
Îmi bate azi în suflet și mă 'nvață
Minuni, ce-au izvorit din plîns și lacrimi,
Să farmece durerea din viață.*

*Tu 'nseninat de alte lumi frumoase
Te pleci și-ascuți duișia mea poveste
Și lași pururea sufletul să-ți zboare
În vraja unei vremi, ce nu mui este.*

*...Că-au fost odată doi drumeți în lume,
Sau închinat la lună și la soare;
Viața lor: poveste 'nlăcrimată,
Un gînd pribeag și-un vis de sărbătoare.*

*Și tainele iubirii lor din suflet
Au fost un foc din veșnica lumină,
Biserica au fost, și-au fost altarul,
La care sufletul plingînd să 'nchină.*

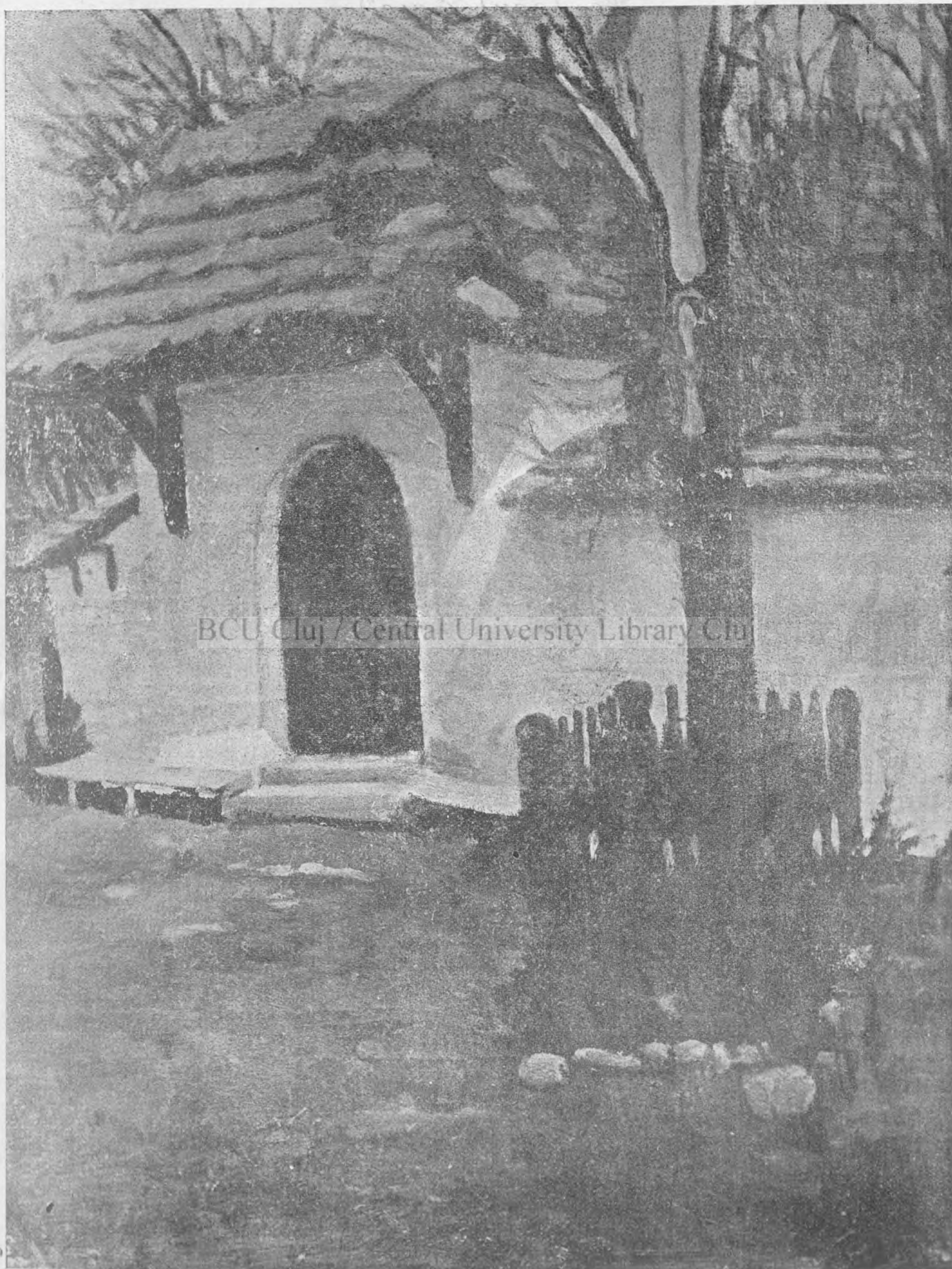
*În drumul lor orinduit de soarte.
Ei și-au spălat păcatele din minte
Cu tot amarul desnădejzii mute
Cu tot potopul lacrimilor sfinte.*

*Și-o rază blindă i-a 'nvățat cărarea
Ce veșnic tainele durerii spune —
Pe ei perduți în valurile lumii
Cu s'rigăt de chemare să-i adune.*

*Căci nu-'i mai sfînt nimic în lumea asta
Decît să-ți pleci genunchii de 'nchinare
Iubirii mari și glasului durerii,
În veci dorînd: lumină și cîntare!*

Humus.

„Portița bisericii“, de pe un tablou pictat în ulei, de A. Duma.

Pe lacul Erie.*)

I.

Nu-ți pricep cărarea vrerii
Cînd te văd așa, pe gînduri;
De suflarea primăverii
Se pătrunde taina serii
Și pe ape suntem singuri.

Lacul Erie schinteiază; —
Lin adoarme Michigan-ul.
Doar' luceafărul veghează,
Ori prin codri Indianul,
Lîngă cortul lui de pază.

Noi din luntrea legănată
Pe-argințiul larg de valuri,
Privim zarea luminată
Din orașul de pe maluri,
Și din port, de prin canaluri.

Fără seamăn, fără nume
Fermecată-i noaptea asta
Ce s'ăsterne peste lume,
Cînd își mișcă valul creasta
De și-o sfarmă 'n mii de spume.

Numai tu gîndești aiurea.
Frămîntîndu-te ca gîndul,
De-mi înlănțuești simțirea
Cînd cutreeri cu privirea
Toate zările de-arîndul.

Oare tu-mi spuneai odată,
Ori un altul, — că ți-'s dragă...
Și că n'ai mai văzut fată
În viața ta pribeagă
Cum sunt eu, — minune 'ntreagă Ț..

II.

Abigail, nedreaptă-ți ieste
Teama sfîntă ce mă ceartă!..
Ca o vraje din poveste.
O vedenie deșartă
M'a cuprins fără de veste.

Lasă gîndul tău să zboare
Și cu gîndul meu să treacă
Peste marea călătoare.
Peste zarea ce să pleacă
În spre răsărit de soare!

Supt seninul vâl de stele,
De prin munți s'aud cavale.
Îngîinîndu-să cu ele,
Zgomotos Arieșu 'n vale
Trece stîncile din cale

Printre codrii deși, pe coaste,
Duc cărările la stîină.
Falnica pădurii oaste.
Bradul, salba țării noastre,
Cu talangele să 'ngîină.

Iar' prin sate, prin poene,
Par'c'aud cum plînge doina.
Par'că văd un plîns în gene,
Pe cînd boii trag a lene
Plugul, ca să spargă moina.

E stearpă țărna și din glie
Mărunt e spicul cînd răsare.
Popor sărac și munca mare!
Dar' e afită poezie
În îndelunga lui răbdare.

.....
Frumoși sunt ochii tăi și dulce
E de pe buza ta cuvîntul...
Iar' cînd din Texas vine vîntul
În-spre Canada să se culce,
Par'că vrăjește 'ntreg pămîntul.

Dar' din-spre răsărit de soare,
În mine-un dor pustiu să toarce...
Și Erie-atunci, cu-alui splendoare,
Cu vraja lui, — par'că mă doare...
— Și-ași vrea să mă mai pot întoarce!

Cleveland Ohio (America-de-nord).

V. E. Moldovan.

*) Erie lac uriaș, între Statele Unite și Canada. Englezește să citește: Iri. Abigail, nume de femeie. Să citește: Abigail. (Abigel.)

Alte două tablouri dela Năsăud.

Cînd a fi dreptate...

(SCHIȚĂ)

De cînd stau să-mi aduc numai aminte, așa o ferbere cum a fost aceea cînd s'a vestit că vin „soțoliștii“ să „dee pămînt“ la oameni, nu s'a mai pomenit la noi în sat. Să mai întîmplaseră pe la noi lucruri nu-i vorbă, cari dădeau de vorbit săptămîni de-arîndul, dar n'au scos din sărite pe nimeni.

Să întîmplau bătăi mai în fiecare Duminecă cu Ungurii, căci numai de cînd i-a adus stăpînirea pe aceștia în sat — să băteau oamenii pe la noi — vezi bine, aveau acum cu cine să bate.

Mai venea apoi cîte „o șcandelă“ pe ulița Birzavei — după cum numea Moș Aron Onea, întîmplări de acelea, cînd își bătea muierea, vre-un român năcăjit.

Toate au trecut însă repede; oamenii își vedeau de lucru și le uitau în grabă.

Cu „soțoliștii“ fu însă cu totul altfel. Încă de pe la „Botez“ începuseră a să vesti prin cel sat, de lucruri nemai pomenite pe la noi.

Întîi să auzi că a venit un „domn“ dela Peșta, și a lăsat ca să se scrie toți aceia cari vreau să aibe pămînt, căci în primăvară o să se împartă toate „speluncile“ — toate moșiile jidovilor, între oamenii săraci.

Întîmplarea aceasta pusă pe gînduri pe bieții oameni. Era ispititor din cale-afară cuvîntul aruncat întră dînșii: să capeți atîta pămînt cît numai vrei. Și par'că și „Domnul“ dela Peșta, nimerisă anume, cel mai ascuns gînd al sătenilor, apăsînd cea mai simțitoare coardă al sufletului lor năcăjit — foamea după pămînt.

Căci n'aveau oamenii pămînt pe la noi, și fără de dînsul Românul nu să simte om întreg. Fără pămînt dînsul nu să poate mișca în nici o parte, par'că i-ar fi legate mînile.

De mult în bătrîni — așa să povestește — stăteau oamenii bine. Aveau cu toții pămînturi, dar nepoții moșilor le-au pierdut aproape toate. Veniseră ani rîi — aproape opt după olaltă — dările crescuseră înspăimîntător, și cînd veni „egzekutorul“ oamenii au vîndut așazicînd pe nimica cea mai mare parte din pămînt pentru de a scăpa de datorii, — jidovilor.

Căci cine știa pe atunci de „sporcăsurii“ ca acum, ca să te ajuți cu bani?

Erau bani la Jidovi, dar dînșii nu împrumutau, pentru nimic în lume, cumpărau în schimb însă ori ce pămînt ce eșia la vînzare.

Și așa satul privia neputincios cum îi fuge de sub picioare glia străbună, trecînd în mînile aceluia, pe cari era îndatinată ai numi „jupîni“ și „piele“...

cărora însă un alt genunche de oameni, avea să le zică deja „domnu“.

Cum să nu fi produs deci ferbere în sat o vorbă ca aceea care da posibilitatea că așazicînd peste noapte — fiecare să pue mîna din nou pe breazda părinților săi.

Pe urma cuvintele „domnului din Peșta“ — nu să mai putea vorbi cu oamenii. Îi cuprinsese un fel de delir, un fel de bolomoceală la cap, nu mai puteau gîndi nici judeca nimic. O icoană le umplea sufletele simple, acum, icoana — moșiei.

Zădarnic încercă preotul și învățătorul — tineri și luminați amîndoi, să pună stavilă cuvîntului, despre care erau convinși că v'a aduce numai năcaz pe capul bieților oameni și așa desul de năcăjiți.

Povoiful crescuse deja prea mare, și nu să mai putea opri.

În fața preotului oamenii tăgăduiau, a știi ceva despre lucru, nu spuneau nimic, dar în fiecare sară să adunau cu toții la casa șefului pe care la încrezut „domnul din Peșta“ cu conducerea, — la casa lui

Toma Albu. Library Cluj

Că ce să petrecea aici cine putea ști? Dar din frînturi de vorbe scăpate, din vorbele muierilor, cari nu să puteau reține să nu clevească pe la garduri, din toate acestea să vedea lămurit că în ascuns agitația curge.

Cătră Paști apoi eșiseră cu farba — „soțoliștii“. Acum îi știa tot satul, știa că primesc, „novele roșii“ dela Peșta — „d'afetea“, și cărți de cetit tot așa.

Aveau comitet, în frunte cu Toma Albu, „cassir“ care aduna banii, „taxele“ săptămînale de pe la membrii, și le trimetea sus la Peșta la „comitet“.

Cam pe timpul acesta, pe după Paști să leagă la noi oamenii, pentru vară, la tăiat de grîu, la trier, cu o vorbă pentru lucrul cîmpului. În anul acesta, însă nu să putea căpăta om.

Cei ce aveam „mășini“ umblau cu rugăminte după oameni, ca să-i prindă la „contrat“ dar prinde dacă ai pe cine! Lor le spusese „domnul din Peșta“ că în primăvara o să li-se de pămînt, și dacă e o dată așa, ce lipsă să se mai lege dînșii, pentru de a isprăvi lucrul altuia?

O fi destul de lucru cu pămîntul lor. Și nu era cu putiuță a-i scoate din credința lor.

În vremea aceasta însă banii își urmau a face calea lor spre Peșta de unde veneau în schimb „scrișori“ că să se țină, numai cu curaj oamenii, că să apropie dreptatea. Și țineau Românii la zăpisele din Peșta, mai tare decît la sfînta scriptură.

Și așteptau dreptatea.

Vara a trecut însă fără „dreptate“ — dar și fără de lucru. Trebuî să se aducă „șvabi“ de pe cine știe unde, ca să nu rămînă bucatelile pe holde.

Scrisorile și „novelele roșii“ curgeau însă fuior din Peșta, pline de îndemnuri și de nădejdi.

„Domnul din Peșta“ — însă nu mai găsi cu cale a mai veni prin sat. Toamna, cu vînturile ei reci, cu negura care apasă creeri omului, părî pe un moment a desmeteci pe oameni din nebunia ce-i cuprinsese.

Să mai făceau acum și glume pe socoteala „soțoliștilor“, și batjocurile începuseră a curge, gîrlă, după bunul obicei românesc.

O parte dintr'înșii dete dracului și „comitet“ și pe „novele“ și și pe „domnul din Peșta“ și și căută de lucru spre a nu intra în iarnă, cu lipsa după cap.

Cealaltă parte însă, în frunte cu Toma Albu, să țineau oblu de calea apucată, hotărîți a o duce până la sfîrșit — avînd pe partea lor numai și numai nădejdea. Și astfel să despică satul în două tabere, cari să batjocoreau să huleau, unde și numai cum să putea.

Și din ce treceau anii era tot mai rău. Batjocura să prefăcuse în ura dintre frați. Și Doamne cît rău n'a mai urmat pe urma nebuniei acesteia.

Și au ținut mult visul bieților oameni, că vor căpăta pămînt. a ținut până tîrziu cînd murise Toma Albu, sufletul lor în sat.

Eram ca de vre-o șaptesprezece ani, și venisăm acasă pe sărbătorile Craciunului. Dăduse o iarnă, ca și care nu mai pomeniseră bătrînii...

În ajun îmi spuse mama noutatea care ținea în febre întregul sat, anume că Toma Albu trage să moară.

Cunoșteam pe Toma, bine, căci eram doară de acolo din sat, și auzind că e aproape de sfîrșite, mă apucase un dor, o pornire nelămurită de al vîdea, de a vorbi cu dînsul înainte de a-și da sufletul.

Casa lui nu era departe de noi, și fără a mai întreba pe cineva, urmînd numai credului tainic al inimei mele, mă îmbrăcasem și plecai spre casa lui.

În tinda plină de fum, eșit din cuptorul mare de pămînt, mă văzui încunjurat de o droaie de copilași îmbrăcați slab, aproape goi cu toții, cari să pripiu la vatra cuptorului. Flacărilor roșii-gălbii a focului de paie le cuprinsese fețele într'o lumină, albă. Cînd întrebai de tata lor, cel mai mic un suflet durdului cu ochii blajini îmi răspunse în graiul sufletului său nevinovat și inconștient:

— Tata nostru acuși moare!!

Sărmanul, nu putea cuprinde înțelesul cuvintelor lui, căci din ochii aceia negrii pîndia o privire voioasă ca și cum s'ar bucura de faptul, că prin casa lor să învîrtesc acum de-odată atîta oameni.

— Și „popa“ a fost la noi! — grăi un altul mai mărișor.

Peste spinare simții cum îmi trece un fior de receală, — văzînd atîta nevinovăție. Sufletul mi-să îngreună de gîndul îngrozitor al morții.

Ușa de alături să deschise, cîrțîind a pustiu și în pragul luminat de o lumină palidă a unei lampe slabe, să ivi un chip suferind de muere, cu ochii roșii de plîns. Ținea cu degetele un colț a cătrînței negre. Era Saveta, femeia lui Toma.

— Cum îi cu Toma? — fără a mai aștepta să zică dînsa ceva.

— Rău — cocoane! Rău de tot — încă la noapte cred că o să se sfîrșască... și ochii aceia mari căprii să umpluseră de lacrimi...

Intrai în odaie.

Un aer umed, greu, aerul obișnuit al bolnavilor mă izbîi în clipa în care trecui pragul.

Lampa, care spînzura de grindă, era învăluită într'un nor de abur.

În colțul din spre Răsărit dădai cu ochii de patul în care zăcea — Toma.

Fața lui suptă sfîrșită de dureri și suferință, nu mai sămăna a om, era numai o umbră a sufletului gata de plecare. Pleoapele îi erau închise și peptul suia greu, horînd, țîindu-să cu toate puterile de simburul vieții. Mănile slobozite alături, zăceau galbiue, fără putere; — păreau de ceară. Cînd mă apropiasem de patul lui... muerea îi apucă mîna, zicîndu-i lin...

— Tomo! Tomo!! — uite... coconul Mihai a venit să te vadă...

Ochii lui frîți, cu privirea stranie să deschiseră largi... privind străini și perduți spre mine...

Deodată apoi o flacăra pribeagă, venită pare-că din altă lume, părî a înviori din nou, focul sufletului aproape stîns... peptul făcî o ultimă sfortare scoțînd din greu cuvintele surde...

— D-Ta ești... ai venit... bine c'ai venit...

— Cum e cu tine Tomo? — întrebai.

— Rău... acuși o să se gate...

Și din nou căzî în toropeala aceea care prevestește venirea morții înfricoșate...

Stăteam ca înlemnit la căpătîiul lui. Lupta grozavă a vieții, văzută acum din apropiere, sfîrșitul apropiat al neînduratei morți, îmi înrădăcină pare-că picioarele în pămînt...

După un restimp mai lung, în decursul căruia, Toma părea ași aduna ultimile puteri — el deschisă din nou ochii.

Aveau un reflex frînt, un luciu straniu și străin...

— Cocoane — gemu dînsul... simt că acuși o să mă sfîrșesc... săracii mei copii!

Și din marginea ochilor aproape stînși să rostogoliră două lacrimi peste fața de ceară, căzînd la vale ca două stele din imenzul universului...

Incercasem al mîngăia...

— Las' Tomo, c'a da Dumnezeu de a fi mai bine.

Un suris sarbed, neîncrezător să ivi în jurul gurii...

Făcu o ultimă sfortare și să întoarsă pe lature.

— Nu mai vorbi... s'a sfîrșit... o simt eu bine... de ce să mă mai înșel... m'am cuminecat... m'am împăcat cu oamenii și cu Dzeu... ce-o fi însă cu amărății mei de copilași??

Și alte lacrimi — sfințele lacrimi ale iubirei de copii să vediră pe fața lui brăzdată de suferințe...

Ce puteam să-i răspund?

Eram și eu zdrobit cu de-ăvîrșire. Mai mult pentru a zice ceva, decît al mîngăia, îngînai...

— A griji Dzeu de dînșii...

— Dzeu? — îngînă el surd, încercînd a să ridica — Dzeu pe care l'am hulit eu atîta, în decursul rătăcirii mele? Nu cred.

— Las' nu mai aminti de rătăcirea ta — acum;

doar fiecare om rătăcește. Căci oameni suntem cu toții și slabi.

Toma își perdù privirea în aerul aburos al odăii, gândindu-să pe cine știe unde. Prin minte îi vor fi trecând anii de luptă, anii de amăgire, anii în decursul cărora a alungat zădărnice, fantoma înșelătoare a „dreptății“ dintre oameni, visul nefericit al sufletului lui simplu de țaran, visul de a vedea fericit în îndestulit pe tot omul, care trăește după sudoarea lucrului său. Și cine mai știe, cât de năpraznic îi va fi frământat sufletul său, gândul grozav, că visul a rămas vis, și amăgitul a fost dînsul și alții ca și el.

Mult timp stete dînsul dus astfel pe gânduri, cu ochii perduți în nimic.

În casă domnea liniște de moarte, numai lampa simplă și stricată mai pocnea din cînd în cînd, întrerupînd tăcerea odăii.

Din cuină, pătrundea nelămurit cîte un oftat nădușit cu forța, amestecată cu cîte o întrebare naivă de copil.

Graiul copilului trezi din visări pe Toma. Ochii lui aproape stinși rătăciră spre ușă, în lumina frîntă a orbitelor mari, să coborî luciul înduioșător al dragostei de tată mărginit de expresiunea durerii.

— Săracii mei copiii — și iar izvorîră mărgăritarele scumpe din coada ochilor oboșiți.

Nu mai puteam zice nimic, era ca și cum ai fi incapabil de al mîngăia măcar.

Și cum stam eu acum frământîndu-mă cu gîndurile mele proprii, simții cum să îndreaptă ochii lui Toma spre mine așezîndu-să liniștiți pe fața mea.

O putere pare-că mă silea, ca să privesc și eu la dînsul.

— Ascultă — zise după un restimp mai lung — ascultă la aceea ce-ți spun, căci ești unicul om care o aude aceasta dela mine. N'am spus-o nimăru-i, că mi-a fost rușine de oameni, mi-a fost groază de gura rea a lumii. Acum însă nu'mi mai pasă mult, acum ți-o pot spune, — și ți-o spun, fiindcă te mai am și în drag, de cînd erai copil, decînd pășteam împreună caii prin livezile de pe țarmii Birzăvei — și fiindcă am nădejdea că ai să te faci om, să știi și pățania mea să-ți zic de pildă ție și de învățătură pentru alții.

Capul îi căzù oboșit pe piept, era prea grea vorba pentru pieptul lui zdruncinat. După cîtva timp continuă:

— Tu îți aduci aminte de tata, fie-ertat, era om fără carte dar a fost harnic, și așa cu puțina lui învățătură, a ajuns de mi-a lăsat o casă și un pămînt, dîndu-mi în poruncă numai atît că dacă o să pot să mai măresc „moșia“, ca să se poată lăți mai tîrziu copiii mei.

M'am ținut de sfatul lui și mi-a mers bine, eram om cinstit de tot satul — până atunci, până ce n'a dat ciasul cel rău peste mine, de cînd cu venirea aceuia din Peșta.

Cît mi-a vorbit, și cum mi-a vorbit, — de ai ști, nu te-ai fi mirat nici cînd de aceea că am pornit cu aproape jumătate de sat pe povîrniș; — Auzi — așa vorbea — încît trebuiau și petritele să se moaie, — dar inimile noastre? Și ne-a pus — înaintea ochilor o icoană a viitorului, cum nici nu am ajuns noi să visăm măcar; ne-a vrăjit în cale dreptatea deplină pe

pămînt, așa cum a voit s'o facă Domnul Cristos — să fie toți oamenii frați — să nu mai fie bogat și sărac, ci toți să fim la un fel, așa cum a lăsat Dzeu la început pe oameni.

Și i-am crezut, căci până a nu'l vedea, eu nu am auzit pe nimenea vorbind așa!

Și nu i-a fost greu să ne deschidă sufletul, căci știi cît de amăriți, cît de săraci și nevoiași am fost. Cîtă nedreptate nu s'a strecurat peste noi.

Vedeam zilnic, cum să prăpădesc oamenii, cum să fură până și perina de sub capul săracului. Și mi-să amără sufletul văzînd atîta ticăloșie.

Dar nu era cine să ne ajute. La ori-ce ușă am bătut, cerînd sprijin pentru nevoile ce au dat de noi, în tot locul am întîlnit compătimire, dar ajutor nu ne-a dat nimeni. Au dat toți din umeri, zicînd că nu să poate ajuta.

Cum să nu ne fi orbit dar cînd ne pomenirăm ca din senin cu un strein; care din 2—3 vorbe a și găsit drumul la inimile noastre negre de dureri, cum să nu fi crezut cînd ni-s'a pus în vedere o viață mai bună, un trai mai tihnit.

Și ce lume ne-a mai vrăjit. O lume unde nu sunt trîntori, ci numai lucrători, unde sudoarea a tuturor va coace pânea dulce deopotrivă pentru toți.

Sufletele noastre s'au îmbătut de apropiatul miros al fericirii, eram setoși și dornici de o nouă schimbare, vedeam că a sosit timpul pentru venirea Mesiei oamenilor săraci.

Și ne-am dat — așa vezi — legați străinului.

De ce?

Pentru că a știut să ne vorbească, a știut pune mîna pe rana care ne durea mai rău.

Putea să ne ceară viața și i-o dam. Dar el a cerut bani și crițarii strînși cu atîta chin, îi i-am dat. Și am așteptat ani de-a rîndul până ce am văzut că am fost înșelați.

Cînd am văzut aceasta, cînd m'am văzut tras pe sfoară cu atîți alți săraci pare-că mi-s'a rupt ceva aici în lăuntru pe lîngă inimă și de atunci am căzut la pat.

Și acum o să mă sfirșesc nainte de vreme — și cu sufletul neîmpăcat.

Toma tăcù. Prin amurgul chilieii, fața lui luă o expresie curioasă. În ochii aceia frînti parcă era ceva din duhul apostolilor omenimii. Afară, o negură deasă să pogorî, întunecînd lumea. Din tindă să auzea timpite trosnetele lemnelor ce ardeau în cuptorul mare.

Toma închisă ochii, șezù o vreme ca mort, apoi să ridică în pat, ochii i-să deschiseră mari spre mine și întinzînd mîna înainte întrebă cu un glas răgușit:

— Cînd o să vie dreptatea?...

N'apucasem să-i răspund căci abătut dete el singur răspunsul, izvorît din sufletul său dornic de bine, din sufletul întelenit de nevoi și de năcazuri, zicînd trist: Nici cînd!

O umbră de durere să strecură încet peste fața suptă de morb, o flacără stranie îi jucă în ochi și zisă nădușindu-să:

— Să-mi vină copiii?

A doua zi s'a sfirșit!

Concursul literar al „Familiei Române“.

GHICA VODĂ*

Nu sunt vremile sub om,
ci bietul om sub vremi.

MIRON COSTIN.

O ploaie deasă, mărunță să cerne ca roua pe geamurile dela palatul domnesc. Arnăuții veghează la toate intrările. Croncănitul ciiorilor mai tulbura văzduhul amortit. Curtea domnească, lungă, deșirată cu lanțul de căzărmi din stînga, cu turnul dela poarta ferecată, aduce mai mult a temniță de cît a palat.

Era toamna lui 1776. Într'o cameră ce dă cu geamurile spre dealul Frumosei să primblă chinuit de gînduri Domnul Moldovei. Ochii îngrijorați nu văd lacul sinelin întins între curte și cetățuie. Farmecul acestei frumuseți firești, atît de asemănătoare cu a Cornului de aur din cetatea împărătească a Țarigradului, nu-l mai încînta. Grijele îi zbuciumă inima ca furtuna valurile. Pe fața-i posomorită să cetește cazna ce-l mistue. Nu-i silit să-și prefacă înfățișarea. Nu-l văd dușmanii să se bucure, nici prietenii să se mähnească.

De-odată, să oprește locului, își amintește ceva, bate din palme. Perdeaua dela ușa din stînga să dă molcom la o parte, un tinăr smead la față intră zmerit.

E secretarul de taină al Domnului.

— Ce-i nou pe ziua de azi, logofete?

— Agenția prusască a trimes o scrisoare dela Măria-Sa Craiul Frederic. Poruncește Măria-Ta să-i dau cetire?

— Da, șopti încet Vodă, așezîndu-se pe divan, logofătul deschide condica, își drege glasul și începe:

»Am primit răvașele ce mi-le-ați scris la 23 și 24 August. Văd că-mi trimeteți prin locotinentul meu Pelherzin un cal arab și patru iepe de Moldova. Foarte mișcat, Vă mulțămesc, și 'n schimb Vă trimet cîteva bucăți de stofă din fabricele țerei noastre. Vă rog să le primiți ca semn al bune mele voinți și să fiți încredințați că voi ținea seamă de meritele și deosebittele DVoastre însușiri, fiind foarte recunoscător de buna primire și îngrijire cu care îndatoriți pe ofițerii mei și remonta cavaleriei mele. Voiu prinde bucuros ori-ce prilej să Vă pot îndatora și să Vă fac ori-ce slujbă va atîrna de mine. Rog pe Dzeu, Domnule Prinț, să Vă aibă în sfînta sa pază«.

— »Vorbe și iar vorbe«, gîndi Vodă, clătînd din cap. Pe urmă rosti:

— Du-te și fă după tipic o scrisoare de mulțămire.

Pe cînd secretarul eșea pe ușa lăturalnică, un copil de casă deschide canatul ușei mari din fund și cu glas zmerit zice:

— Arhon Firalî e primit, Măria-Ta?

— Da, zice Domnul netezîndu-și barba voind să pară nepăsător.

Firalî, îmbrăcat 'n haine largi, după modă răsăriteană, intră zmerit. Ajungînd lîngă divan, sărută haina Domnului.

Ghica privindu-l în ochi, să-i cetească gîndul, îl întrebă:

— Ce mai vești, Arhon?

— Nu prea voiu Măria-Ta. O vorbă proastă zice: La urmă, tot Turcul plătește.

— Plătește Turcul, dar cu pielea Moldovanului.

— Nu mai ști azi cui să te încrezi! Dacă împărății și puterile nu-și țin cuvîntul »ce să zicem noi aști mici? Cit n'ai făcut Măria-Ta, numai și numai ca să capeți sprijinul slăvitei împărății! Făgăduia că nu va lăsa creștinătatea pe mîna păgînilor... Azi ne spune verde: »N'am ce vă face. Oștile împărăției au eșit din țară, sunteți supușii Sultanului...«. Cînd au nevoie făgăduesc, marea cu sarea! Cumintele făgăduiește și noi, nevoiasii tragem nădejde.

— Nu cîrti, Arhoane! Nemulțămitorului i-se ia darul! Oare ertarea birului pe doi ani, Domnia pe viață și desființarea dărilor cătră pașale, cui le datorim? Nu Rusiei?

Hei! Hei! Măria-Ta s'o știi dela mine, sunt bătrîn. Să nu ne prea bucurăm; toate astea Turcul nu le uită, nu le iartă, pe toate le pune în sama Măriei-Tale, pînă și închinarea boierilor la Petersburg. Binele să uită; răul e ca vinul, de ce-i mai vechiu, de cei mai tare ametește mîntea.

— Vai de pomul răzleț; toți taie dintr'însul. Greu, să fii Domn într'o țară mică. Dacă am putea pune măcar Moldova la un loc cu Valahia! — Ori ce-ar fi, Ghica nu să teme de dușmani; primejdiile oțelesc pe om ca și focul pe fer. Bărbatul cu inimă de muiere mai bine nu să nască!

— Mici și slabi, cum suntem, alt chip nu-i să ne tupilăm pe lîngă ce-i tari. Moruzi e la Țarigrad și mereu e stafetă între el și Venin căpitenia răzvrătiților.

Copilul de casă deschide ușa domol:

Arhon Bălăceanu e primit Măria-Ta?

— Să între!

Bălăceanul, un boier, scurt, îndesat la statură, cu fața veselă de om pacînic, peste care griji și nevoi trec fără să lase urme, intră plecîndu-se și stă aproape de ușă.

(Va urma.)

*) După documente Hurmuzachi, cronicari Uricariul lui Codrescu și tradiții.

Ce e Românul?...

— Versuri bătrâne. —

Ca stîncă seculară, cu valuri ce să luptă
Cînd marea furioasă din juru-i ar voi
Să-'i frîngă și despice coroana ce-'i bătută
De vînturi și primejdii vrînd, a o nimicî;

Dar brațul ei e tare. . Coroana-i așezată
Pe frunte vîguroasă, ce 'n secolu va susta
Cu fală și mîndrie, căci marea 'nversunată
Și-orcanul nu's în stare din loc a o mișca.

Au nu-i așa Românul?.. O stîncă seculară,
Ce 'n lupte vîfuroase a stat la locul său
A stat ca și eroul ce 'n luptă triumfală
Cu brațul dă dovadă, că-'i fiu de semizeu.

Coroana 'mpărătească străluce cu decoare
Pe fruntea lui cea divă și 'n veci va străluci;
Căci dacă 'n lupte crunte și înfiorătoare
Nu a perit Românul, — nici cînd nu va perî.

Sămînța cea divină ce 'n el este sădită,
Nu poate să se sîngă, ci tot va înflori
Și astă floare scumpă va fi 'n veci preamărită
De gințile străine, ce 'n lume vor trăi.

Sau, știți, ce e Românul? O stea ce nu apune,
Ci merge tot nainte ca cea din răsărit
Pîn' ce-și va-ajunge ținta și atunci va sta în lume
Cum a mai stat odată acest popor mărit.

În patru părți a lumii Românul e un soare,
Unde-i de lipsă arde, — dar e și stîmpărat...
Căldura-'i izvorește din sfînta lui amoare
Ce patria și omenirea în pieptu-i au plantat.

Sau ce-i Românul încă? El e o primăvară.
E bun, frumos ca floarea ce 'n Maiu a înflorit
E crunt însă 'n mînie, ca fulgerul de vara
Și vai atunci d'acela, pe care l'a lovit!

Veți ști, dar, ce-'i Românul? O stîncă seculară,
Ce valurile grele, vrînd n'o pot nimicî,
Un zeu născut în lupte, o mîndră primăvară
O stea și-un falnic soare, ce 'n veci va străluci.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LOGODINE

Dșoara Elena Fabian și dl Dr Alexandru Muntean în Beiuș.

PETRECERI

* *Studentii absoluți (?) ai gimn. sup. din Blaj* au aranjat la 13 Iunie st. n. o petrecere în sala hotelului „Univers“.

* *Reuniunea femeilor române din Hunedoara* a aranjat o petrecere de vară în Dumineca Rusaliilor.

* *Inteligența română din Lechința și jur* aranjiază o petrecere de vară, Duminecă după Rusalii în pavilionul „Coroana“ din Lechința.

* „Secția industrială“ din „Reuniunea economică din Orăștie“, a aranjat în Dumineca Rusaliilor o producțiune teatrală, împreună cu joc. S'a predat piesa: „O noapte furtunoasă“, comedie în 2 acte, de I. Caragiale. — În pauză s'a jucat „Călușorul“ și „Bătuta“.

POSTA REDACȚIEI

Moș Trochin. N'am cetit-o toată, fiindcă G. A. Sadoveanu ne pare a fi un pseudonim; iar lucrările și scrisorile acelora, cari nu află de cuviința a să arăta redacției cu adevăratul nume, după un obicei bine statornicit, nu pot să fie luate în samă. Apoi unele pasagii, pe care autorul le va găci, fără a i-le reproduce aci, — n'au loc într'o foaie pentru familie. Să pare totuși a fi scrisă binișor și ni-ar plăcea, dacă autorul ni-ar trimite scrieri mai îngrijite și ni-ar spune numele adevărat.

„Parainesis“ a răsărit, fără indoială, dintr'un cap luminat... Dar „nici să nu pui mâna cu una cu două pe cartea, care nu poartă pecetea genialității“. Așa ne spune Parainesis în traducerea d-tale... Inchipuește-ți că te plimbi prin nesfârșita grădină a literaturii universale și mărturisește-ne sincer: oare nu vei întîmpina sute și mii de opere măiestre, cari s'au impus omenirii și au croit drumurile civilizației, — și cari nu sunt traduse în limba noastră? „Parainesis“ îți stă în cale, te împedeci de ea; dar după o privire largă, ori cit ai socoti-o de vrednică, oare nu vei afla atît de multe despre cari sufletul d-tale doritor de a face un folos neamului va simți că sunt, multe mult mai presus decît acea Parainesis? Și apoi aflăm cu cale încă o observare asupra traducerilor. Pentru a fi îndreptățite ele vor trebui să fie prielnice gândirei românești, să n'o tulbure, să nu schimbe firea. Pe canale plănuite și tăiate în deplina conștiință a scopului de a ne cutropi și prin alvii, pe cari împrejurările unei conviețuiri legate de multe interese și mai ales împrejurarea unei stăpîniri păgubitoare ființei noastre le taie și le adîncesc — să revarsă spre noi acel poveri zgomotos și turbure căruia *nu noi* trebuie să-i adincim alviile. Dacă ești pe cale a ne înțelege, ne vei da dreptate. Versurile sunt cam nesigure și incolore. Pentru alte calități, prin cari scrisul d-tale nu este foarte simpatice, colaborarea d-tale ni-ar fi dorită, — dar nu cu Parainesis.

Dezlegarea gîciturii din nr. 10.

I. Gicitura de semne, de Miți Motoc n. Comșiuta.

De ce nu pot o Doamne
Să uit că am trăit
De ce nu am putere
Să uit c'am suferit
Nu pot să am repaus
Nu pot privi la cer
Să mor, să mor o Doamne
Căci victimele 'mi cer.

II. Problemă de dexteritate, de Florica.

Facem tăietură verticală până la mijlocul mărului întorcem mărul cu partea tăiată în jos și în partea opusă aplicăm altă tăietură tot verticală. Tăiem acum mărul orizontal chiar pe la mijloc și vor cădea patru părți egale.

III. Aritmograf, de Miți Russu.

I — one — l
O — le — u
S — urdu — c
I — enise — i
F — iladelfi — a
V — eni — n
U — csecla — b*)
L — ivorn — o
C — olibru — l
A — r — c
N — um — a
U — nchea — ș

*) Bălcescu

Inițialele cetite de sus în jos dau numele fostului redactor al „Familiei”: Iosif Vulcan, iar literile dela sfîrșit cetite tot de sus în jos, arată numele redactorului „Familiei Române” Lucian Bolcaș.

Dezlegări bune ne-au trimis:

Numerii puși între paranteze însemnază cîte gicituri au delegat fiecare.

Doamnele: Maria D. Cupșa, Feldioara (1); Elena Doci, Feldru (1—2); Veturia Dimitrescu n. Damsia, Seceani (3); Letiția Dima n. Avram, Hunedoara (1—2—3); Olympia Damian, Brad (1—3); Măria Frâncu, Cetea (3); Maria I. Muntean, Agnita (1—2—3); Maria Olde, Ferendia (1—3); Văd. Sabina Opra, Visag (1—3); Aurelia D. Popovici, Caransebeș (1—3); Carolina Pataky, Zăzar (1—3); Ana Pălăgeș, Năsăud (1—3); Maria C. Popp, Sibiu (1—2—3); Sabina Roman, Seceani (1—3); Valeria Șdicu, Seleuș (1); Iuliana Tișca, Năsăud (1—2—3).

Dșoarele: Vioara Anuica, Iankahid (3); Lucreția Miclea Balea, Voivodinț (1—2—3); Angelica Birou, Ticvaniul-Mare (1—2—3); Aurelia Belei, Orăștie (1); Anuța Colceriu, Bistrița (1—3); Aurelia Cupcea, Șieu Măgeruș, (1—3); Constanța Chețianu, Demșuș (1—3); Hortensia M. Dima, Hunedoara (1—2—3); Ghizela Evtuțianu, Lipova (3); Lucreția Gotheaș, Barul mare (1—3); Ersilia Cherga, Mercina (2—3); Virginia Grivase, Nepos (1—2—3); Rozica Lupan, Tustea (1—3); Alexandrine Mogoș, Nicolinț (1—2—3); Sabina Maior, Aiud (1—3); Naneta Novăcescu, Cacova (1—3); Maria Elisabeta Pioraș, Rodna nouă (1—2—3); Paula Precup, Corbu (1—3); Iulia, Mariți și Regina Roman, Minthiul Gherlei (2); Miți și Silvia Russu, Poșmuși (1); Aurelia Ilarie Reit, Porta (2—3); Teresia Șinca, Batiz (3); Mariți și Relli Mureșianu, Piatra (1—2—3).

Domnii: Alexandru I. Angelescu, Adjud (România) (1—3); Georgiu Burlea, Barcan (1—2—3); Radu Bădilă, Topîrcea (1); Mihai Boca, Suceava (Buc.) (1—3); Alexandru Băneasă, Chendilona (1—3); Emiliu Crușit, Gyergyobékás (1—3); Iulian Cioarba, Maieru (1—3); Petre Cârstean, Sirete (Buc.) (1—3); Liviu Dumitreanu, Gricău (1—3); Valentin Drăgan, Cluj (1—3); Ioan Georgescu, Oradea mare (1—3); Iuliu Gubar, Nădlac (1—3); Antoniu Hangea, Năsăud (1—2—3); Victor Iurcu, Suceava (Buc.) (1—2—3); Moise Metes, Bucerdea Vinoasă (1—2—3); Valeriu Oprîș, Blaj (1—3); Georgiu Pistriceanu, Bocșa-Mont. (1—3); Miron Popovici, Bocșa-rom. (1—3); Darius

Pop, Rodna Nouă (1—2—3); George Suciu, Orăștie (1—3); Filip Voina, Jittin (1—3); Iuliu Onu, Lipova (1—3).

O bună dezlegare ne-a venit dela cineva care a uitat sau nu a, voit să o subscrie. (1—3).

Rezultatul sortirei.

Au cîștigat premii următorii: Cărți: Dnul Georgiu Burlea preot în Barcan. I-s'a trimis: Cursele Diavolului sau Narațiuni Poporale, de Ioan Bochiș preot. Dnul Alexe I. Angelescu telegrafist în Adjud (România). I-s'a trimis: Năvăliri barbare, de Lucian Bolcaș. Dșoara Paula Precup, în Corbu. I-s'a trimis: Din Primăvara vieții, de Emil A. Chiffa.

Tablouri: Dșoarele: Miți și Silvia Russu în Poșmuși. Li-s'a trimis: Copii mîncînd pepeni și struguri, de Murillo. Dșoara Aurelia Belei, în Orăștie. I-s'a trimis: Mireasă evreică jertfînd doi porumbi la altar. Dnul George Pistriceanu, ofițiar județial în Bocșa-Montană. I-s'a trimis: Fetița cu olul spart, de Greuze. — De astădată nu s'au sortat note muzicale.

Gîciturii.

I. Gicitură după săritura calului,

*M'am	u-	tre-	de			ru-	un	nit.
			Geni.					
bat	zînd	tot-				Mai	oa-	a-
dea-	în-	na,	De	nos-	dar	poi	gi-	soiu
Cre-	în	căi	de	bo-	tăzi	de	e	meni
un	ni-	ter-	ții	fier	tri	Bă-	A-	de
Cum	toc-	te	la	as-	ga-	un	Dum-	no-
i-	mis-	ma-	ro-	ne	Dar	roc;	tuți	ce-
n'	es-	mi-	cel	e	no-	ia	orb	ne-
tă,	Și	car-	car-	cit;	La	zeu	i-	i
ne	răs-	de	că	ne-	de	ier-	de	N'
fier ?	De	mi-				au	să-	ni-
am	sau	puns				mă	te	loc.

II. Gicitură de cuvinte,

de Lucreția Miclea Balea.

1. Cuvîntul întreg îl aflăm în bucătărie.
2. Lăsînd ultima literă, avem numele unui rege născut la 1771, de pe timpul lui Napoleon Bonaparte.
3. Lăsînd încă o literă, avem numele unui fruct. de gustat.
4. Lăsînd încă o literă, avem o zidire.
5. Lăsînd încă o literă, rămîne un strigăt animalic.
6. Ultima literă e o conzonantă labială.

Terminul de dezlegare 25 lunie.

Intre dezlegători să vor sorta premii, ca de obicei.